

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Toepassingsopdracht voor IML.034 én IML.035

Inleiding

Naar het zich laat aanzien, zal de COVID-19-pandemie nog wel even voortduren. Ook na het beschikbaar komen van een vaccin zullen naar verwachting allerlei gevolgen van de pandemie een grote rol blijven spelen. Dat vraagt van de overheid een grondige doordenking van deze mogelijke gevolgen en de ontwikkeling van een gevarieerd handelingsrepertoire om deze gevolgen tegemoet te treden.

Bijzonder is natuurlijk dat in 2021 ook in Nederland nationale verkiezingen zijn die mogelijk zullen leiden tot nieuwe politieke verhoudingen. Tegen deze achtergrond krijgen de deelnemers van IML.034 én IML.035 een vergelijkbare toepassingsopdracht die betrekking heeft op het formuleren van beleidsstrategieën in een onzekere maatschappelijke en politieke context.

Relevante aspecten

Een aantal aspecten van de bestaande aanpak van de pandemie is daarbij relevant:

1. De voortdurende onzekerheid over de ontwikkeling en bestrijding van het virus.
2. De (onverwachte) effecten van de tot op heden getroffen maatregelen.
3. De gebleken problemen in het zorgsysteem vanwege de jarenlange focus op efficiënt organiseren, al dan niet onder het adagium van marktwerking.
4. De statushiërarchie in het stelsel tussen curatieve zorg en langdurige zorg.
5. De nieuwe gedragsnormen in de publieke en (deels) private ruimte – samengevat als de beperkte, of in ieder geval meer digitale vormen van sociale interactie.
6. De complexe afweging van publiek gezondheidsbelangen tegen andere sociaaleconomische en sociaal-culturele belangen.
7. De onduidelijkheid wie aan welke tafel hierover hoort te beslissen.

Bovendien valt in het publieke en het politieke debat regelmatig te beluisteren dat de (centrale) overheid een andere rol moet spelen: 'centrale regie' is nu volgens menigeen nodig, terwijl een paar maanden terug nog regionaal maatwerk moet prevaleren.

Daarnaast geldt voor velen de overtuiging dat de crisis moet worden benut om gewenste transities te realiseren dan wel te bespoedigen.

Opvallend is dat de rol van de nationale staat, ook op Europees niveau, opnieuw heel prominent is, en interstatelijke rivaliteit en verscherping van geopolitieke conflicten met zich brengt.

Hoe nu verder?

Het aanvankelijke 'rally-around-the-flag-karakter' van de crisis is inmiddels wel voorbij. Maatschappelijke onrust neemt toe en wordt gemobiliseerd door populistische partijen en uiteenlopende bewegingen. De legitimiteit van overheidsbeleid gebaseerd op overleg en onderhandeling enerzijds en inschakeling van wetenschappelijke en professionele expertise anderzijds komt toenemend onder druk. De rol van klassieke en nieuwe media is daarbij zowel van grote betekenis, als van afnemende vanzelfsprekendheid. Kennis wordt betwist, de waarheid raakt gefragmenteerd. Mensen bevinden zich in bubbels en de verbinding tussen de bubbels is vaak zwak. Instituties komen onder grote druk te staan.

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Ministeries moeten in de samenleving een handlingsrepertoire ontwikkelen en spreken de overtuiging uit dat ze dat samen met andere overheden als 'één overheid' moeten doen. Dat repertoire is niet alleen instrumenteel maar moet ook bijdragen aan (pluraliteit van waarden). Nederland moet sterker uit deze crisis komen.

Mogelijke uitgangspunten voor een strategie na een diepgaande crisis zouden dan kunnen zijn:

- a. 'Never waste a good crisis': gebruik de crisis om een aantal bestaande ambities en gewenste transitie sneller en effectiever te realiseren.
- b. 'Schade en schande': trek lessen uit de crisis over evidente beleidsfouten uit het verleden en probeer voor de toekomst weerbaarheid en veerkracht te versterken.
- c. 'Terug naar normaal': probeer de schade van de crisis zo snel mogelijk te herstellen en terug te keren naar vertrouwde en stabiele verhoudingen.

De opdracht

De opdracht aan de leergroepen van IML.034 en IML.035 luidt als volgt:

1. Maak een analyse van het gevoerde beleid met betrekking tot COVID-19 op het toegewezen domein, gericht op de volgende aspecten:
 - a. de gehanteerde beleidstheorie en de keuze van beleidsinstrumenten;
 - b. de inschakeling van experts en expertise van kennisinstellingen en adviesorganen;
 - c. de samenwerking binnen en tussen overheden;
 - d. de benutting van klassieke of nieuwe overlegorganen en -platforms;
 - e. de (botsende) rationaliteiten van de direct betrokkenen.
 - f. de belangrijkste conflicten waartoe het beleid heeft geleid.
2. Formuleer drie beleidsstrategieën voor de rijksoverheid op het toegewezen domein en baseer deze op de hiervoor genoemde uitgangspunten. Behandel daarbij in ieder geval de volgende kwesties:
 - a. de (eventueel) aanhoudende noodzaak van 'social distancing';
 - b. de rol van decentrale overheden, uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke partijen;
 - c. de rol van kennis en expertise;
 - d. de betrokkenheid van burgers;
 - e. de omgang met media, klassiek en sociaal.
3. Formuleer de politieke keuzeruimte die de strategieën bieden voor wisselende coalities.
4. Plaats de strategieën in een internationale context.

Werkwijze

De leergroepen van IML.035 behandelen de volgende domeinen:

- Leergroep A: binnenlands bestuur, met bijzondere aandacht voor burgerparticipatie.
- Leergroep B: economie, met bijzondere aandacht voor luchtvaart en toerisme.
- Leergroep C: zorg, met bijzondere aandacht voor capaciteitsvragen.

Opdrachtgeverschap

De opdrachtgever is het curatorium van de IML. Namens het curatorium treden de volgende curatoriumleden op als gedelegeerd opdrachtgever voor de leergroepen binnen IML.035:

- Leergroep A: [redacted] 5.1.2e Ministerie van OCW / SG
- Leergroep B: De heer drs. S.T. ([redacted] 5.1.2e), Sociale Verzekeringsbank, Voorzitter Raad van Bestuur
- Leergroep C: De heer drs. [redacted] 5.1.2e ABDTOPConsult, [redacted]

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Omvang

Richtlijn voor de omvang van het eindrapport is dat de hoofdtekst maximaal 25 tot 30 pagina's beslaat. Daarnaast geldt: maak het rapport zo lang als nodig, maar zo kort als mogelijk.

Zie volgende pagina voor tijdschema met deadlines in het kader van de toepassingsopdracht.

Nederlandse School voor Openbaar Bestuur

Tijdschema toepassingsopdracht IML.035

Versie 18 februari 2021

Datum en tijd	Actie/deadline
Donderdag 18 februari 2021	Uitreiking van en toelichting op de toepassingsopdracht door de decaan en gedelegeerd opdrachtgevers (curatoriumleden) en start van de voorbereidingen voor toepassingsopdracht, op reflectiedag module 1.
Donderdag 8 april 2021	Presentatie van voorlopige vraagstelling en aanpak van de toepassingsopdracht door de deelnemers aan de decaan en mededeelnemers, op reflectiedag module 2. NB: in de presentatie wordt ook de feedback van de gedelegeerd opdrachtgever op deze voorgenomen aanpak meegenomen.
Donderdag 10 juni 2021	Mid termreview: presentatie voortgang werken aan de toepassingsopdracht door de leergroepen aan de decaan. In de presentatie wordt ook de feedback van de gedelegeerd opdrachtgever verwerkt. Reactie van decaan op voortgang. Aansluitend per leergroep moment om met decaan de ervaringen met de IML tot op heden door te spreken.
Woensdag 10 november 2021	De leden van het responsteam dienen drie maanden voor de slotbijeenkomst bij de programmaleiding (via de projectmanager) bekend te zijn.
Woensdag 15 december 2021	Het concept toepassingsrapport (3 exemplaren in hard copy en een digitale versie) inleveren bij de projectmanager, inclusief de schriftelijke feedback van het responsteam.
Donderdag 13 januari 2022	Decanen geven feedback aan de deelnemers op het concept toepassingsrapport tijdens de end of termreview, en nemen hierin het oordeel van de opdrachtgever mee.
Woensdag 26 januari 2022	Inleveren van het definitieve toepassingsrapport (15 exemplaren in hard copy en een digitale versie) bij de projectmanager. De NSOB zend de panelleden, opdrachtgevers en overige curatoriumleden een exemplaar van ieder rapport, ter voorbereiding op de slotbijeenkomst.
Donderdag 10 februari 2022	Slotbijeenkomst: presentatie van de toepassingsrapporten en discussie met het panel.

NB: zie de bijlage bij de toepassingsopdracht op Viadesk (in de map Toepassingsopdracht) voor een nadere toelichting m.b.t. de hierboven genoemde momenten binnen de toepassingsopdracht.